

А.О. Колесник, канд. техн. наук, доц. (*ХДУХТ, Харків*)

О.О. Манусикова, доц. (*ХДУХТ, Харків*)

І.В. Удовенко, канд. філол. наук, доц. (*ХДУХТ, Харків*)

НАВЧАЛЬНА МОВЛЕННЄВА СИТУАЦІЯ ЯК ДВИГУН ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ СПІЛКУВАННЯ СТУДЕНТІВ ІНОЗЕМНОЮ МОВОЮ

Під навчальною мовною ситуацією розуміються спеціально створені умови, обставини, система взаємовідносин співрозмовників з метою навчально-виховного впливу на студентів під час здійснення мовних дій іноземною мовою. Роль навчальної ситуації полягає в тому, щоб моделювати фрагмент об'єктивної дійсності, що співвідносить з мовними діями партнерів спілкування.

Навчальна мовна ситуація дозволяє, по-перше, під час ознайомлення з новим мовним матеріалом наочно показати, де, коли, для вирішення яких завдань спілкування можна використовувати запропонований матеріал, щоб викликати у студентів усвідомлення того, що ще вони можуть зрозуміти і сказати мовою, що вивчається. Оскільки практично на кожному занятті йде «приріст» лексики або граматики, усвідомлення цього приросту має велике значення для створення позитивної мотивації. Наприклад, я міг назвати предмет, а тепер можу сказати, чий він: мій, її, Тетянин, де знаходиться. Я міг говорити про те, що ми робимо зараз, а тепер можу сказати, що ми робимо зазвичай, кожен день, що робив вчора, що буду робити завтра. Я міг сказати, що я хочу допомогти Мишку, а тепер можу сказати, щоб Мишко допоміг мені.

По-друге, навчально-мовна ситуація під час тренування дозволяє забезпечити особисту участь кожного в слуханні і використанні матеріалу, що відпрацьовується у висловлюванні під час виконання вправ в парах, у керованій навчальній розмові, звичайно, за умови неформальної участі в спілкуванні. Потрібно, щоб у парах керована розмова не носила формального характеру. Якщо викладач пропонує одній групі студентів просто задавати питання в минулому часі (або в майбутньому), а інший відповідати на них, це і є формальна організація роботи в парах. Якщо викладач пропонує мовне завдання, тобто запитати один у одного, де був, що бачив, що робив вчора, то відповіді в цьому випадку носять особистісний характер і робота в парах ведеться в «комунікативному» ключі.

Навчальна мовленнєва ситуація повинна викликати у студентів певний емоційний стан, що можливо, якщо ситуація повністю зрозуміла студентом і якщо вона презентується викладачем

зацікавлено, з захопленням. Наприклад, під час проходження Past Indefinite, викладач говорить, що зараз він дізнається, хто де був у вихідні. Студенти можуть «побувати» в наступних місцях: at home, at the shop, in the club, at the theatre, at the cinema, at the Zoo, in the park, at my aunt's, at my Granny's, at my friend's та ін. У добре підготовленій аудиторії немає необхідності нагадувати це до початку тренування. У слабо підготовленій – доцільно це зробити.

Під час розігруванні цієї навчальної ситуації викладач виявляє щиру зацікавленість в тому, щоб дізнатися, де ж були його студенти, кожен з них, і таким чином залучає їх до цієї цікавої розмови. І тоді для студентів використання «was, were» стає мотивованим. А далі викладач просить студентів дізнатися один у одного, хто де був вчора (робота в парах).

За такої організації тренування забезпечується багаторазове повторення студентами структур зі словами was і were, їх увага спрямована на зміст висловлювання, а не на форму; остання закарбовується в пам'яті мимоволі. Крім того, повторюється потрібний для вирішення комунікативного завдання матеріал – зазначення місця.

Навчальна ситуація повинна викликати у студентів інтерес, бажання включитися в спілкування, готовність брати в ньому участь. Слід зауважити, що студенти не сприймають войовничо-негативно такі питання, як «Це ручка? Це стілець або стіл? Якого кольору стіна? Де я стою?». Для них це своєрідна гра, під час якої вони повинні все звичне назвати по-іншому, іноземною мовою. Як і під час будь-якої колективної гри, під час її проведення дуже важливі взаємини з викладачем, одногрупниками, аудиторією в цілому; велику роль відіграє також дух змагання, який виникає під час сприйняття і відтворення іншомовного висловлювання: хто правильніше і швидше зрозуміє, відповідь на питання, згадає потрібну мовленнєву і немовленнєву дію.

Коли викладач відмінно справляється зі створенням відповідної мовної ситуації, можна бачити, з яким інтересом студенти займаються, яке задоволення приносить їм розуміння висловлювань викладача і одногрупників, як їм подобається говорити англійською мовою.